

“COPYRIGHT IS FOR LOSERS” OR NOT AT ALL!?

Hristo Hristov

“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Bulgaria

“COPYRIGHT IS FOR LOSERS” ИЛИ НЕ СЪВСЕМ!?

Христо Христов

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, България

Abstract: The article directs its integral scope to the current state and interaction of several seemingly not so relative objects of research and analysis. The starting point in the title is the catchphrase “Copyright is for losers” (Dazed, n. d.) attributed to the world-famous artist Banksy, reflecting a position expressed in the past, regarding copyright. Another essential component is the very mechanisms for the protection of intellectual property, both with their formal relation to contemporary art and as an object of interaction with individual creative activity. So that the case of Banksy does not remain as some eccentric exception, we draw attention to another very current case, presenting the posthumous problems of the famous Andy Warhol with the legal mechanisms for protection of the artistic creativity. The integral circle closes with an emphasis on the unifying meaning and formal character of the works concerned, with the clarification that this text has a special relation to the needs of art studies and a specialized focus on the art of printmaking.

Keywords: Banksy; Andy Warhol; Lynn Goldsmith; Printmaking; Screen Printing; Copyright; Intellectual Property; Trademarks; Fair Use; Appropriation Art

Резюме: Статията насочва своя интегрален обхват към актуалното състояние и взаимодействието на няколко на пръв поглед не толкова близки обекти на изследване и анализ. Отправна точка в заглавието е приписваната на световно известния артист Банкси крилата фраза “Copyright is for losers” (Dazed, n. d.), отразяваща изразена в миналото позиция, относно авторското право. Друг съществен компонент са самите механизми за защита на интелектуална собственост, както с тяхното формално

отношение към съвременното изкуство, така и като обект на взаимодействие с индивидуалната творческа дейност. За да не остане случаят с Банкси като някакво ексцентрично изключение, насочваме вниманието и към друг съвсем актуален случай, представящ посмъртните проблеми на знаменития Анди Уорхол с легалните механизми за защита на авторското творчество. Интегралният кръг се затваря с акцент към обединяващото значение и формалния характер на самите засегнати произведения, с пояснението, че този текст има специално отношение към потребностите на изкуствознанието и специализиран фокус към изкуството на печатната графика.

Ключови думи: Банкси, Анди Уорхол, Лин Голдсмит, печатна графика, ситопечат, авторско право, интелектуална собственост, търговски марки, честна употреба, апроприационизъм

В много отношения, за изследователите, ценителите и създателите на изобразително изкуство като културно-цивилизационна дейност, в годините до тук, се е наложила тенденцията към едно, едва ли не конформистко, очакване на новаторство, ексцентричност и дори скандалност, излизащи извън утилитарните граници на самото изкуство, като добре изпитан метод за установяване на неговите жизнени показатели, доставящи уверението, че и съвременното ни съществуване няма да остане извън значимите изводи на бъдещото изкуствознание. В много отношения е трудно да поставим под съмнение обективността на подобен подход, най-малкото защото той е втъкан в сетивността ни за всички сурови и динамични аспекти на настоящето и ни предпазва от ненужно пренебрежение за сметка на „славното минало“. Поради това, днес е трудно да не обърнем внимание на знакови имена и явления, от културния живот, които, поради една или друга причина, се оказват извън естествената функционална среда на своето изкуство, препратени от музея и изложбеното пространство, към съдебната зала, под критериите и вниманието на съвсем различна „публика“. Няма как и не бива, тези събития да останат извън полезрението на изкуствознанието! Ето защо, тук паралелно с представянето и анализа на случаите Банкси срещу Full Colour Black и Andy Warhol Foundation for the Visual Arts срещу Goldsmith ще обърнем специално внимание както на характера на конкретни произведения и форми на изкуство, така и на действащите механизми и легални форми на защита на интелектуалната собственост. Познавайки се на текстовете на US Copyright Law, Световната организация за интелектуална собственост (СОИС), (Wipo, п.

d.), Бернската конвенция, отваряме и специална графа на информационен и сравнителен анализ спрямо българския Закон за авторското право и сродните му права (ЗАПСП), под условията на институционалната и национална принадлежност на настоящия научен текст.

Едва ли някой би предположил, че най-сериозните проблеми за световно известният анонимен артист Банкси, ще започнат именно от прозаичната сфера на възпроизводствената печатна дейност, имайки предвид рисковата публична среда, в която възникват неговите най-разпознаваеми произведения. Непредубеденото запознаване с механизмите за защита на интелектуалната собственост създава съвсем основателното впечатление, че малката вероятност те да се обърнат срещу самия автор, до голяма степен се корени в тяхното умишлено negliжиране. Трудно е да преценим дали в конкретният случай става въпрос за добре обмислена маркетингова стратегия, поставяща на изпитание легалната система за защита, свободолюбива ексцентричност или обикновена творческа небрежност, но всичко, както изглежда и както пледират от Full Colour Black, започва с едноличното и публично предоставяне, от страна на Банкси, на творчество му за свободно и безвъзмездно използване.

За науката на изкуствознанието, така възникналата проблематика е естествено свързана с жизнените процеси и функционирането на произведението на изобразителното изкуство в културно цивилизационната среда и това, откровено казано, е само необходимата принципна основа, върху която можем да базираме съвсем обосновано навлизане към нейните рационални аспекти, с убеждението, че те няма как да останат изолирани от фриволните изблици на творческия заряд.

Но нека навлезем във фактологията и проблематиката. Характерът на *street art* оригиналите на Банкси, създадени върху елементи от градската среда, които не са негова частна собственост, както и неговата анонимност, поставят артиста пред необходимостта да регистрира като търговска марка някои свои произведения като създадената в Брайтън през 2002 г. “Laugh now”, която е реализирана и в авторски ограничен тираж чрез ситопечат (фиг. 1), (Banksy Explained, n. d.). Точно с това популярно изображение на маймуна носеща „сандвич-табела“ (този тип реклама е известен като „човекът-сандвич“) е свързан и казусът, в който Full Colour Black, U.K. Greeting Card Company (компания използваща изображения на уличните творби на Банкси (фиг. 2), (Artnet, 2021)), оспорва легитимността на търговската марка, регистрирана година по-рано, през 2018 г. от Pest Control, орган за удостоверяване на анонимния творец.

Фиг. 1. “Laugh now” Банкси, 2002 г. (Banksy Explained, 2003)

Фиг. 2. Продукти на Full Color Black (The Art Newspaper, 2021)

Разбираме още, че ищците подават молба на основание, че произведението не е достатъчно отличително и че марката е била регистрирана недобросъвестно. Този аргумент е подкрепен през май 2021 г. от Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост. В решението се посочва също, че произведението е свободно да бъде фотографирано от широката публика, с възможността да бъде широко разпространено. Отбелязва се също, че преди това Банкси се е изказвал категорично против авторското право и е настоявал, че работата му е законно свободна за възпроизвеждане. (Artnet, 2022). От Full Color Black подчертават, че “Laugh now” е публична графити-творба, а също, че Банкси е позволил разпространяването на работата му и дори е предоставил нейни версии с висока разделителна способност на уебсайта си, с покана към обществеността да ги изтегли и да създаде свои собствени продукти. Като друга причина за решението на съда е самата анонимност на автора, която затруднява идентифицирането му като безспорен притежател на творбата (Dazed, n. d.).

За да добием представа за значимостта на само един от компонентите в творчество на Банкси, а именно този изразен в печатна форма, осъществявайки и сравнение с дейността на засегнатата страна Full Colour Black, U.K. Greeting Card Company, е достатъчно да посетим интернет страницата: <https://banksyexplained.com/>, където се посочва, че в съчетание с неговите оригинали и стенописи, отпечатъците играят ключова роля за артистичното изразяване и развитие на Банкси. Всъщност, може да се твърди, че би било невъзможно да го разберем и оценим като артист, без да се отчете значението на неговите авторски принтове, тъй като толкова много от тях са директно вдъхновени, отдават почит или доразвиват разнообразни сюжети и основни теми в оригиналите и стенописите. Принтовете, също така, са начин за Банкси

да стане неговото изкуство достъпно за всички. Оригиналните печатни графики на Банкси са отпечатани и публикувани от *Pictures on Walls (POW)*, структура основана през 2003 г. от група творци. Онлайн платформата на POW е и единствената точка за продажба на всички принтове на Банкси до 2017 г., когато е официално закрыта. През годините е събрана и подробна информация за цялостното печатно творчество на Банкси, която разкрива и специфичните за автора принципи в създаването на тиражите. От 2002 до 2019 година Банкси създава 49 оригинални произведения на печатната графика, като за всяка отделна работа прилага подписан тираж, съпътстван от по-голям неподписан, малки на брой подписани като „AP” – Artist Proofs, както и отделни бройки ръчно оцветени със спрей и подписани. Статистиката сочи, че към момента съществуват около 29 000 отпечатъци „в циркулация“ като отделно съществуват 456 AP (Banksy Explained, n. d.).

Всичко това обаче, а и цялостното творчество на Банкси, е поставено пред реалната опасност да остане без авторско правна защита, а също така, неговият псевдоним да стане обект на произволна и недобросъвестна употреба. Реална опасност, заради накърнените интереси на Full Colour Black, U.K. Greeting Card Company, фирма продаваща репродукции на произведения на Банкси, съчетани със забавни сентенции и пожелания. Тук някъде идва и повратният момент, в който авторското право трябва да разкрие истинския си характер. Безпрецедентният случай поставя системата за защита на интелектуална собственост в положението да работи срещу своите принципи и тя няма друг избор, освен да приеме и прегърне бащински „блудния син“, в името на своето оцеляване.

Така през ноември 2022 г. решението е коригирано, като е оповестено, че преразглеждането на аргументи и доказателства, предоставени от Full Color Black, не подкрепя доказването на „нечестно поведение“ от страна на Pest Control. Съдът стига до заключението, че презумпцията за добросъвестност е все още валидна и заявителят за отмяна не е успял да докаже противното (Banksy Explained, n. d.). Според специалиста по търговски марки Лий Къртис от HGF Limited това е значителна победа за Банкси, или по-точно за Pest Control Office Limited, която позволява на Банкси да продължи да крие самоличността си. Къртис посочва още, че фактът, че Банкси може да е казал в два случая, че „авторското право е за загубеняци“, не трябва да оказва влияние върху валидността на регистрацията на неговата търговска марка“ (The Art Newspaper, 2022a).

Банкси, един от най-популярните съвременни творци, от една страна, стриктно спазващ общоприетите правила за ограничени печатни издания, от

друга – с артистична дейност, е често в конфликт със закона и базисното авторско право, но и в умело взаимодействие с механизмите за защита на интелектуална собственост, които „по ирония на съдбата“ се оказват и единствената надеждна защита за авторския субект и неговото творчество. Трябва да се отбележи и последователното поведение на Full Color Black, в защита на своята печатна дейност, което се оказва особено важно за тестването на системата от правни механизми, в която дори субективните и ексцентрични решения и поведение не са достатъчен фактор, за да се подкопаят устоите на правната защита и императивния статут на автора като притежател и разпоредител на своите права.

До голяма степен днес възползването от авторско-правната защита е въпрос на избор на самия автор. В изследването на *Raymond Shih Ray Ku, Jiayang Sun, Yiyang Fan* се откроява важното заключение, че за огромна част от произведенията на изкуството, регистрацията по закона за защита на интелектуалната собственост не се припознава като продължение на творческия процес (Ray et al., 2009). Това до голяма степен се определя от факта, че авторските права възникват със създаването на творбата и без наличието на каквито и да било регистрации. При регистрирането на произведения като търговски марки, обаче, както видяхме в случая с Банкси, ситуацията е коренно различна. Постига се модифициране в легалния статут на произведението и съществена промяна в потенциала на взаимодействие с функционалната среда на изкуството.

Един от факторите, които придават градивна нееднозначност на съвременното изкуство е сблъсъкът на диаметрално противоположни тези относно значението на авторското право. В съвременната високоинформативна среда, често се стига до убедителното изграждане и защитаване на тези и от двете страни. В подобна ситуация игнорирането на някоя от страните или на междинни мнения не е в полза за науката и изследователските процеси.

Съществуват условията произведението да бъде наблюдавано, да провокира, вдъхновява и влияе, така както и авторът да преценява кога са накърнени неговите интереси. Тук е и парадоксът, че в един момент стремежа на реакционните социални движения към равнопоставяне, който де факто се постига чрез механизмите за защита на интелектуалната собственост и законите за авторско право, се приема като догма от творците, които желаят пълна свобода за своето творчество. За много от съвременните артисти, а и по-ранни като Анди Уорхол, откритата конфронтация с правилата и тяхната интерпретация са успешна и ефектна форма на авторска изява. Степента на успех и тук зависи от наличието на познания и изкуство.

Според Джонатан Лийтъм, съществуват фактори които компрометират някогашната визия за авторското право като „необходимо зло“, която е „постоянно подкопавана от онези, които гледат на културата като на пазар, в който всяко нещо, притежаващо ценност, трябва да бъде притежавано от един или друг“ (Liberal Review, 2014). Разбира се, когато изразяват своите мнения, авторите изразяват и своите разбирания за съвременната култура. Подобни мнения ни отвеждат и до негативните страни на авторско-правната защита и по-специално до инерцията, с която законите се разрастват и стават пречка за протичането на творческите процеси. Хора като Лийтъм стоят зад основната теза е, че съвременното изкуство винаги е имало нужда от свободен достъп до цялостната културно-цивилизационна продукция и от това зависи неговото „естествено развитие“ както и достойнствата на произведението.

В миналото, печатната графика се е наложила като съвсем формален метод за прекрочване на правните граници, за което Е. Лозев споделя: „Особено е положението при **гравюрите**, при които авторът не само с труд и умения постига изменения в **изходния материал**, но тези изменения са от такова **качество**, което позволява да се разглеждат като **съществени**. Особено важно е да се подчертае, че за произведенията на изобразителното изкуство съществените изменения следва да са „зрими“ „видими“, **визуални** (visually significant changes). Визуалните изменения предполагат изменения във формата, а не в мащабите на различни параметри на произведението. Подобен извод е със сериозни последици за привържениците на така нареченото „Appropriation art“ („изкуство на взимането“), при което художниците са загрижени за конотациите на изразяването, а не за външното изразяване на идеите им.“ (Lozev, 2010).

Тук именно е редно да кажем нещо повече и за т.нар *апроприационизъм/ appropriation art*, (Aktan, 2022: р. 36), който по дефиниция се изразява в заемането или присвояването на нещо за собствени цели, обикновено без позволение. Също така е известно като артистична стратегия за преднамереното копиране или преизползване на съществуващи изображения и обекти за създаването на ново произведение, чрез добавянето на малки корекции или промяна на предназначението. В сферата на печатната графика апроприативни прийоми използва Анди Уорхол, чрез популярните си ситопечати на Мерилин Монро, например, създадени от фрагмент на фотография на актрисата. За най-ранен представител на самия апроприационистичен жанр е сочена Илейн Стъртвант, която става популярна с възпроизвеждането на произведения на свои съвременници като Рой Лихтенщайн и неговите ситопечати. Самият Уорхол предоставя на Стъртвант ситата от създаването на своите „Цвета“

(Irvin, 2005). Самото печатно изкуство, през своя исторически възход, неизменно е съпътствано от сходен род творческа дейност, базирана на взаимстване, окачествявана често като пиратство и копиране, но легитимира в крайна сметка технологичната сложност като допустимо условие за възникването на оригинално произведение.

В днешно време, въпреки противоречията с авторско правното законодателство, тази форма е добре утвърдена дори в обучителните процеси като метод за творческо взаимодействие с добре разпознаваеми произведения на именити автори. По този начин се постига и желаното от Джонатан Лийтъм формиране и интерпретиране на стандарти, в случая визуални, по подобие на тези в джаз и класическата музика.

Красимира Друмева споделя мнението че: „Копирането на елементи или цели персонажи е целенасочено, но не плагиатство. То е процес на трансформация на художествена творба, в символ на съвършенство, почитание, емблема на епохата, свобода на изразяване, духовност и др. В този аспект взаимствайки от чужди произведения, авторите рефлексират ново значение на художествения образ.“ (Drumeva, 2020).

Фиг. 3. „Napalm”, Банкси, 2004 г. (Banksy Explained, 2004)

Според Шери Ървин, вместо да подкопаят концепцията за авторството, артистите апроприационисти я препотвърждават и укрепват (Irvin, 2005). Тези думи идват в подкрепа на мнението, че тази артистична практика може да има утвърждаващ за първоизточника и неговия автор ефект и до голяма степен говори за наличието на неформална етика, която би могла да замени договорните процедури и да се даде пространство за изкуството да се развива далеч от „раздутото до безкрайност законодателство“ (Liberal Review, 2014) и

правоприлагащите институции. Разбиране за тази възможност не липсва и то е особено видимо в изкуството на самия Банкси. Точно в една от неговите творби, изпълнени в ситопечатна техника, “Napalm” от 2004 г., е използвана знаковата фотография на Ник Ут от 8 юни 1972 г. и голата детска фигура на Ким Фук (Baky, 2012) разположена между две от иконите на масовата и консуматорска американска култура Мики Маус и Роналд Мак Доналд (Victoria and Albert Museum, 2005) (фиг. 3).

С времето, правната теория и практика придобива необходимата гъвкавост, която може да удовлетвори желанието за свободно използване и на подобни, на пръв поглед, либерални схващания, които в крайна сметка остават и тежък, чисто икономически послевкус, но всичко това, разбира се под условието на ясно формулирани критерии.

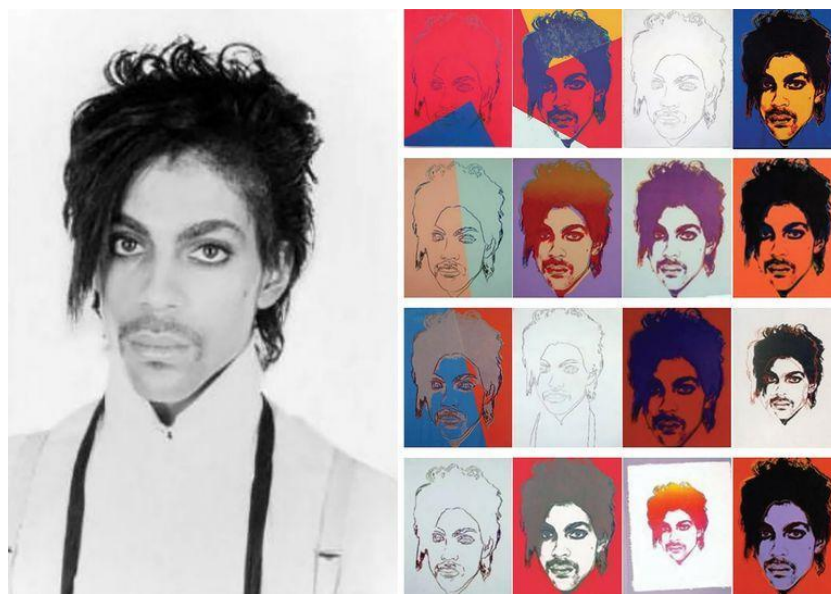
По отношение на т. нар *свободно използване* (Lozev, 2010: pp. 224-225), познато ни и от текста на българския ЗАПСП (Apis Bulgaria, 2009), в U.S. Copyright Act of 1976 (Columbia Undergraduate Law Review, 2023) е дефинирано и друго понятие известно като “fair use” – „честна употреба“, описано в Американския закон за авторско право в част 107. Ограничения на изключителните права: Честна употреба – “107. Limitations on exclusive rights: Fair use” (U.S. Copyright Office, n. d.).

Подробна информация относно тази правна особеност и нейните четири фактора (за честна употреба) откриваме на (Google, n. d.) поместен тук под линия¹.

¹ В много държави определено използване на защитени с авторски права произведения не нарушава правата на собственика на авторските права. В Съединените щати например авторските права са ограничени от доктрината за „честна употреба“, съгласно която определено използване на защитен с авторски права материал с цел критика, коментар, новинарски репортаж, преподаване, научна или изследователска дейност, без изброяването да е изчерпателно, може да се сметне за честно. Съдиите в САЩ определят дали защитата, позоваваща се на честната употреба, е валидна съобразно четири фактора, които сме посочили по-долу за образователни цели. В някои други държави има подобна идея, наречена „честно отношение“, която може да се прилага другояче. Четирите фактора за честна употреба: 1. Целта и характерът на употребата, включително дали тя е с търговски характер, или за некомерсиални образователни цели. Съдилищата обикновено се фокусират върху това, дали употребата е „трансформираща“. Това означава дали добавя ново изразяване или значение към оригинала, или само го копира. 2. Естеството на защитеното с авторски права произведение. Използването на материал от произведения с предимно фактологичен характер е по-вероятно да бъде честна употреба, отколкото това на чисто художествени произведения. 3. Размерът и значимостта на използваната част в сравнение със защитеното с авторски права произведение като цяло. Заимстването на малки откъси от материал от оригинално произведение е по-вероятно да бъде сметнато за честна употреба, отколкото това на големи отрязъци. В някои случаи обаче дори малка част може да не бъде приета за честна употреба, ако представлява същината на произведението. 4. Ефектът от употребата върху потенциалния пазар или върху стойността на защитеното с авторски права произведение. Използване, което вреди на възможността на собственика на авторските права да получава приходи от оригиналното си произведение, защото служи като заместител при търсенето му, е по-малко вероятно да бъде честна употреба.

В днешно време, отношенията между изобразителното изкуство и авторското право, остават изключително сложни и не липсват случаи, които са в състояние да доведат до съществени трусове в крехкия баланс на общоприетото. С оглед на споменатите по-горе фактори за честна употреба, продължаваме с един показателен случай, който е формално свързан и с изкуството на печатната графика, и представлява знаковото дело, засягащо името на покойния Анди Уорхол. По този повод в статия на Martha Lufkin от 13 октомври 2022 г. се посочва, че Върховния съд на САЩ изслушва устните аргументи по случая, който е от голямо значение за лицензирането на творчески произведения (фотографии) и артистите, които присвояват или преработват съществуващи изображения (The Art Newspaper, 2022b). В информация от българският вестник „Сега“ е посочено, че: „Върховният съд на САЩ ще разглежда днес въпроса дали фотограф трябва да получи обезщетение за снимка на Принс, използвана в творба на Анди Уорхол. Делото *Andy Warhol Foundation for the Visual Arts v. Goldsmith* може да има последици за цялостното американското законодателство.“ (Sega, 2022). Въпросната фотография е използвана от Уорхол за създаването на специално поръчано за списание *Vanity Fair* и издателството *Conde Nast* портретно изображение на Принс, изпълнено в ситопечатна техника. Това става с позволението на автора на фотографията Лин Голдсмит, която получава и съответната сума по предоставянето на авторското право за възпроизвеждане. След смъртта на Принс през 2016 г. фондация „Анди Уорхол“, създадена след смъртта на художника през 1987 г., лицензира друго изображение на музиканта, направено от Уорхол по снимката на Голдсмит, за издателя на *Vanity Fair*, *Conde Nast*. На този портрет, всъщност Уорхол е направил общо 16, Принс е с оранжево, а не с лилаво лице. *Conde Nast* заплаща на фондацията лицензионна такса в размер на 10 250 долара. Голдсмит не е получила нищо и твърди, че авторското ѝ право върху оригиналната снимка е било нарушено (Sega, 2022). Целият обем от произведения създадени от Уорхол чрез въпросната фотография включва 12 ситопечати върху платно и 4 върху хартия (Purdue Global, 2021). В решение от 2021 г. Апелативният съд отрежда, че произведенията на Уорхол не са преминали всички необходими тестове за честна употреба, необходими за отхвърляне на иск за нарушение, включително теста за „цел и характер“ или така наречения „трансформативен“ тест, който проверява дали второто произведение е трансформирало адекватно първото. Фондацията на Уорхол иска отмяна на това решение, отхвърлящо защитата за „честна употреба“ за изображенията, създадени от Уорхол въз основа на снимката на Голдсмит, предоставена под лиценз за еднократна употреба. Роман Мартинез, адвокат на фондацията, заявява пред съдиите от Върховния съд, че

възгледът на Голдсмит „прогонва напълно трансформиращото значение от уравнението“, нарушавайки закона и е прецедент подкопаващ ключовата цел на авторското право, която е „насърчаване на творчеството за общественото благо“ (The Art Newspaper, 2022b).

Фиг. 4. Оригиналната фотография на Принс от Лин Голдсмит и шестнадесетте произведения на Анди Уорхол (Npr, 2022)

В статията на Раян Милкман озаглавена „How Artistic Prints of a Legendary Artist May Impact the Scope of Copyright’s Fair Use Doctrine” или „Как художествените отпечатъци на легендарен художник могат да повлияят на обхвата на доктрината за честна употреба на авторското право“ отново се акцентира на комплексната значимост на случая. Според Милкман, разглеждането на Уорхол срещу Голдсмит от Върховния съд е най-новата възможност да се поставят под въпрос ограниченията на защитената с авторски права собственост, които трябва да бъдат решени и предлага шанс на Съда, да изясни изискванията за честна употреба, които в момента са замъглени от субективни правни измервания. Милкман съзира опасност от предефиниране обхвата на честната употреба и бъдещето на защитата на авторските права, където едно решение срещу Уорхол заплашва да ограничи обхвата на творческото изразяване, създавайки големи последици не само за света на визуалното изкуство, но и за всички индустрии, които се стремят да правят иновации чрез преизразяване на съществуващи идеи и произведения (Columbia Undergraduate Law Review, 2023).

Тук е редно да се изрази позицията, че мнението на Милкман е в полза на схващането за необходимостта от развитие на изкуството, което не се разграничава от цялостното индустриално и икономическо развитие и неговите потребности от евтини, дори безвъзмездни енергийни (в случая визуални) източници, било то и защитени от авторско право.

В случаят Уорхол срещу Голдсмит, обаче, е предложено различно тълкуване на теста за трансформираща употреба, при което целта и характерът на второстепенното произведение трябва поне да включва нещо повече от използването на различен артистичен стил, наложен върху оригинално, защитено с авторски права произведение².

В крайна сметка Върховният съд постановява, че използването на снимката на Голдсмит от Уорхол не представлява честна употреба. Това решение, взето през май 2023 г., потвърждава заключението на базирания в Ню Йорк Втори окръжен апелативен съд на САЩ, че работата на Уорхол не е трансформираща и следователно нарушава авторските права на Голдсмит (Petapixel, 2023).

От казуса, *Фондация Анди Уорхол срещу Голдсмит*, може да се извлекат няколко важни изводи: Първият от тях е свързан със спецификата на въпросните творби на Уорхол, които въпреки, че са изпълнени чрез ситопечат, се лицензират като отделни, самостоятелни произведения, а не са разгласени като вариращо издание, например, стъпка, която би могла да предотврати подобен спор. Видно е, че използването на установените конвенции и формите на печатно издание създават допълнителна и съвсем формална защита на произведението, оказвайки се особено препоръчителни както за оригиналните печатни издания, така и за вторичните и възпроизведени екземпляри на произведението. Друго, което може да се открие в конкретния случай, е че предоставеното по административен ред изключително авторско право, чрез съответното заплащане, създава допълнителни трудности в прилагане на правилото за честна употреба, най-малкото, налагайки най-строгото му и безпристрастно тълкуване.

Изводите идват с прозрението, че в света на изкуството и механизмите за неговата защита, да играеш по правилата от самото начало, променяйки своите нагласи в последствие, се оказва изключително трудно и проблематично занимание. Не така стоят нещата със своенравните и ексцентрични играчи. С напредването на играта, за тях приемането на правилата е сякаш само въпрос на време, а понякога и единствен полезен ход, в името на самата игра и за да не се

² Andy Warhol Foundation v. Goldsmith, 2020, 11 F. 4th 26. Court of Appeals, 2nd Circuit.

озоват ненадейно в графата „изгорял“, по силата на детския жаргон. Защото могат да се изкажат много жлъчни коментари относно системата за защита на интелектуална собственост и навярно повечето от тях ще бъдат основателни, и винаги докато някой „е на тясно“, ще има какво да се променя. Но срещу твърдението, че „авторското право е за загубеняци“ винаги ще стои съвсем равностойната антитеза – непознаването на авторското право, също.

Internet Sources // Списък на електронните източници:

- Apis Bulgaria, (2009).** ZAKON_zh_avtorskoto_pravo_i_srodnite_mu_prava, Available at: <https://www.mlsp.government.bg/uploads/3/zakonodatelstvo/zakon-za-avtorskoto-pravo-i-srodnite-mu-prava.pdf> (Last view: 20.05.2023)
- Artnet, (2022).** A Court Has Ruled That Banksy Can Keep His Trademarks—and Anonymity—in His Battle With a U.K. Greeting Card Company, Available at: <https://news.artnet.com/art-world/banksy-trademark-decision-overturned-2211959> (Last view: 20.05.2023)
- Artnet, (2021).** The E.U. Rules Against Banksy in His Trademark Fight With a Greeting Card Company, Citing His Own Statement That “Copyright Is For Losers”, Available at: <https://news.artnet.com/art-world/banksy-trademark-full-colour-black-1971339> (Last view: 20.05.2023)
- Banksy Explained, (2003).** Laugh Now, Available at: <https://banksyexplained.com/laugh-now-2003/> (Last view: 20.05.2023)
- Banksy Explained, (2004).** Napalm, Available at: <https://banksyexplained.com/napalm-2004/> (Last view: 20.05.2023)
- Banksy Explained, (n. d.).** Overview of Banksy Prints, Available at: <https://banksyexplained.com/overview-of-banksy-prints/> (Last view: 20.05.2023)
- Columbia Undergraduate Law Review, (2023).** How Artistic Prints of a Legendary Artist May Impact the Scope of Copyright’s Fair Use Doctrine, Available at: <https://www.culawreview.org/journal/how-artistic-prints-of-a-legendary-artist-may-impact-the-scope-of-copyrights-fair-use-doctrine> (Last view: 20.05.2023)
- Dazed, (n. d.).** Banksy loses trademark battle after claiming “copyright is for losers”, Available at: <https://www.dazeddigital.com/art-photography/article/52876/1/banksy-loses-trademark-battle-after-claiming-copyright-is-for-losers> (Last view: 20.05.2023)
- Google, (n. d.).** Kakvo predstavlyava chestnata upotreba? (in Bulgarian) // [Какво представлява честната употреба?], Available at: <https://support.google.com/legal/answer/4558992?hl=bg> (Last view: 20.05.2023)

- Liberal Review, (2014).** Kkstazat na vliyanieto (in Bulgarian) // [Екстазът на влиянието], Available at: <https://www.librev.com/index.php/discussion/culture/2345-2014-03-29-14-24-46> (Last view: 20.05.2023)
- Npr (2022).** The Supreme Court meets Andy Warhol, Prince and a case that could threaten creativity, Available at: <https://www.npr.org/2022/10/12/1127508725/prince-andy-warhol-supreme-court-copyright> (Last view: 20.05.2023)
- Petapixel, (2023).** Lynn Goldsmith is Raising Money to Cover Costs of Winning Warhol Copyright Case, Available at: <https://petapixel.com/2023/11/13/lynn-goldsmith-is-raising-money-to-cover-costs-of-winning-warhol-copyright-case/> (Last view: 20.05.2023)
- Purdue Global, (2021).** Transformative Use Plays A Critical Role In Copyright Case Decisions, Available at: <https://www.concordlawschool.edu/blog/news/transformative-use/> (Last view: 20.05.2023)
- Sega, (2022).** Prins sreshta Andi Uorhol v delo za avtorsko parvo (in Bulgarian) // [Принс среща Анди Уорхол в дело за авторско право], Available at: <https://www.segabg.com/node/229085> (Last view: 20.05.2023)
- The Art Newspaper, (2021).** The E.U. Rules Against Banksy in His Trademark Fight With a Greeting Card Company, Citing His Own Statement That “Copyright Is For Losers”, Available at: <https://news.artnet.com/news/banksy-trademark-full-colour-black-1971339> (Last view: 20.05.2023)
- The Art Newspaper, (2022a).** The last laugh? EU rules in favour of challenged Banksy trademark, Available at: <https://www.theartnewspaper.com/2022/11/16/the-last-laugh-eu-rules-in-favour-of-challenged-banksy-trademark> (Last view: 20.05.2023)
- The Art Newspaper, (2022b).** US Supreme Court hears oral arguments in Andy Warhol copyright infringement case, Available at: <https://www.theartnewspaper.com/2022/10/13/us-supreme-court-warhol-foundation-lynn-goldsmith-prince-copyright-infringement> (Last view: 20.05.2023)
- U.S. Copyright Office, (n. d.).** Chapter 1: Subject Matter and Scope of Copyright, Available at: <https://www.copyright.gov/title17/92chap1.html#107> (Last view: 20.05.2023)
- Victoria and Albert Museum, (2005).** Napalm, Available at: <https://collections.vam.ac.uk/item/O116030/napalm-print-banksy/> (Last view: 20.05.2023)
- Wipo (n. d.).** WIPO IC Diagnostics for Bulgaria (in Bulgarian) // [СОИС Диагностика на ИС за България], Available at: <https://www.wipo.int/ipdiagnostics-assessment/bulgaria/bg> (Last view: 20.05.2023)

References // Списък на използваната литература

- Aktan, B. (2022).** CONTEMPORARY ART AND ITS PROTECTION IN THE SCOPE OF COPYRIGHT LAW, Available at: https://www.academia.edu/88736891/CONTEMPORARY_ART_AND_ITS_PROTECTION_IN_THE_SCOPE_OF_COPYRIGHT_LAW (Last view: 20.05.2023)
- Baky, J. (2012).** The Art of Appropriation, Available at: https://www.academia.edu/48213730/The_Art_of_Appropriation (Last view: 20.05.2023)
- Drumeva, L. (2020).** Izobrazitelno izkustvo digitalno po forma na proizvodstvo i predstaviane (in Bulgarian) // [ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО дигитално по форма на производство и представяне], Available at: https://www.academia.edu/49802589/%D0%98%D0%97%D0%9E%D0%91%D0%A0%D0%90%D0%97%D0%98%D0%A2%D0%95%D0%9B%D0%9D%D0%9E_%D0%98%D0%97%D0%9A%D0%A3%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%9E_%D0%B4%D0%B8%D0%B3%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%BE_%D0%BF%D0%BE_%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0_%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_%D0%B8_%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D1%8F%D0%BD%D0%B5 (Last view: 20.05.2023)
- Irvin, S. (2005).** Appropriation and Authorship in Contemporary Art, British Journal of Aesthetics, 2005, Available at: https://www.academia.edu/3085695/Appropriation_and_Authorship_in_Contemporary_Art (Last view: 20.05.2023)
- Lozev, E. (2010).** Avtorsko parvo varhu proizvedeniya na izobrazitelnoto izkustvo (in Bulgarian), Publisher: Feneya, 2010 // [Лозев, Емил, Авторско право върху произведения на изобразителното изкуство, Феней, 2010]
- Ray, R. S.; Sun, J.; Fan, Y. (2009).** Does Copyright Law Promote Creativity? An Empirical Analysis of Copyright's Bounty, 62 Vanderbilt Law Review 1667 (2009)

*Христо Христов, редовен докторант към катедра „Графика“, ФИИ,
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“
e-mail: kristo17@abv.bg*

INIS SERIES

Онлайн поредица на
интердисциплинарната научна мрежа

Информационно общество

Том 2, 2023

<http://www.math.bas.bg/vt/inis/series/>

Online Journal of the
Interdisciplinary Scientific Network

Information Society

Volume 2, 2023

ISSN: 2815-4231

Редактори

Галина Богданова

Светослав Косев

Editors

Galina Bogdanova

Svetoslav Kosev

Технически редактори

Николай Ноев, Николина Джановска

Technical Editors

Nikolay Noev, Nikolina Dzhanovska

Издание на:

**Институт по математика и
информатика при Българска академия на
науките, България**

Published by:

**Institute of Mathematics and Informatics
at the Bulgarian Academy of Sciences,
Bulgaria**

С помощта на:

**Великотърновски университет
„Св. св. Кирил и Методий“, България**

Helped by:

**“St. Cyril and St. Methodius”
University of Veliko Tarnovo, Bulgaria**